Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem.

Nr. 32. Wilnia, Niadziela 3 Červienia 1928 h. Hod IV (XII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMĄDZKAJĄ i LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 6 hadz. wieč.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod — 10 zał., na paŭhoda — 5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ wadnej pałoscy.

Paśla prysudu nad „Hramadoj“.

„Ad wieku my spali i nas razbudzili, my znajem, što treba rabić..—razlohsia rewalucyjny biełaruski hymn 22.V.28 u ścienach Wilenskaha Akružnoha Sudu i hromkim recham adbiŭsia ŭ šyrokich masach našaha narodu. Hromka i družna zapiajali hetuju pieśniu syny Biełarusi prad adychodam na doŭhija hady katarhi.

Dulce et decorum pro patria mori.., pryjemna i pryhoža ŭmirać za baćkaŭščynu — hawaryli staradaŭnyja Rymlanie. Lohka i pryjemna ciarpieć za narod swoj biełaruski, za jaho prawy i wolu.

Piajali henuju pieśniu syny Biełarusi rodam z usich kutkoŭ našaj staronki, jakich na asnowie 102 art. K. K. spatkała nastupnaja kara: Na 12 hadoŭ ciažkaha wastrohu byŭšyja pasły: B. Taraškiewič, S. Rak-Michajłoŭski, P. Wałošyn i P. Miatła.

Na 8 hadoŭ ciažkaha wastrohu: Maksim Bursewič, byŭšy sekratar Centralnaha Sekretarjatu „Hramady“ i Fabijan Akinčyc, b. juryskonsult „Hramady“;

Na 6 hadoŭ ciažkaha wastrohu: Kuźmič (z Nawahradčyny), Jakimowič, Šuškiewič, Paddubik (z Horadni), Hiełda (z Sakolščyny), Sawaniec (z Słonimščyny), Kulina-Kylinoŭski (z Maładečna);

Na 5 hadoŭ ciažkaha wastrohu: Patapčuk (z Pružanščyny), Siniak, Jakubčyk, Jakimowič i Šaćko (z Słonimščyny), Drahun (z Horadzienščyny), Kozič (z Sakolščyny), Łabuńka (z Dziśnienščyny) i Antanowič (z Wialejščyny);

Na 4 hady ciažkaha wastrohu: Kłaŭdzija Hoćka (z Nawahradčyny), J. Balicki (z Horadzienščyny), Kaŭpak i Kot (z Pružanščyny), Sałyha (z Lidčyny), Ščyhlinski (z Waŭkawyščyny), Nikifaroŭski i Daniłowič (z Dziśnienščyny) i Biełamyzy i Zdaniuk (z Sakolščyny);

Na 3 hady ciažkaha wastrohu: Patocki, Charkiewič i Jankoŭski (z Waŭkawyščyny) i Marčyk (z Słonimščyny).

Pačaŭsia Sud nad „Hramadoj“ 26.II.28, a končyŭsia 22.V 28 h., z abwinawačanych 56 asob zasudžana 37, a zwolniena 19.

„Hramada“ jak arhanizacyja apiortaja na socyjalistyčnaj ideolohii (dyktatura proletarjatu) u astatnim swaim wyniku, peŭnież, nie mahła być puciawodnaj zorkaj dla našaha narodu i my, jak demakraty i chryścijanie, niazhodny z jaje ideolohijaj, čas-ad-času zwaročwali ŭwahu masaŭ na słabyja jaje starony, adnak, budučy abjektyŭnymi, my nikoli nie zakrywali i nie zakrywajem wačej na tyja dadatnija starony „Hramady“ dla biełaruskaha narodu.

„Hramada“, zaklikajučy ŭ swaju arhanizacyju šyrokija masy narodu, pryčyniłasia značna da palityčnaj jaho świedamaści, da zrazumieńnia arhanizacyjnaj siły, da bolšaj wiery ŭ samych siabie.

„Hramada“, praŭda, pradusim zwaračywała ŭwahu na sprawy hramadzkija ŭ duchu socyjalizmu (praletarskija ideały), adnak brała pad uwahu i sprawy biełaruskija narodnyja i hetym samym značna pahłybiła biełaruskuju świedamaść.

Šyrokaja masawaja praca „Hramady“, jaje likwidacyja i ŭrešcie praces z jaho ciažkim wynikam raznieśli imia Biełaruskaje pa ŭsim świecie.

Hramadzisty, pradusim hałoŭnyja prawadyry, usim idejnym zmaharom dali pryhožy prykład stojkaści i mužstwa za swaje ideały.

Pry hetym musimo adznačyć dla moralnaha padtrymańnia asudžanych hramadzistaŭ, što ciarpieńni ich nie adzinokija; cierpiać tak-ža i siabry Bieł. Ch.D.: ks. W. Hadleŭski druhi hod mučycca ŭ Makatoŭskaj turmie, ks. W. Šutowič atrymaŭ užo akt abwinawačańnia i chutka maje stanuć pierad Sudom, ks. A. Stankiewiču rychtujuć abwinawačańnie; abwinawačany tak-ža cełу rad inšych siabroŭ B.Ch.D.: J Šutowič, skarbnik C. K. B Ch. D, zwolnieny z turmy za kaŭcyju 1000 zł., M. Halas (zwolnieny za kaŭcyju), M. Dwarecki siabra C. K. B. Ch. D (zwolnieny za kaŭcyju), W. Čaplinski zwolnieny za kaŭcyju), P. Paškiewič (zwolnieny za kaŭcyju), S. Hryb (zwolnieny za kaŭcyju), J Bułyha (zwolnieny za kaŭcyju) A. i J. Žabinskija (zwolnienyja za kaŭcyju) i inš.

Hety ŭsiestaronny biełaruski ruch pakazwaje na wialikuju siłu narodu, pakazwaje na toje, što nas užo razbudzili.

A ŭrad polski ŭsio heta bačyć, tracić časta haławu i nijak da nas nia moža sprawiadliwa ŭłažyć swaich adnosinaŭ. Zamiest taho, kab wykanać adnosna Biełarusaŭ Konstytucyju, pajšci na sustreč biełaruskim narodnym imknieńniam, zdawolić biełaruskija prynamsi elementarnyja patreby, — tworacca niejkija byccam biełaruskija „šopki“. Nie sakret-ža, što z boku polskaha astatnim časam wysoŭwajecca na palityčnuju arenu palityčna biazhramatny spadar Janka Stankiewič z metaj raźbiwać i asłablać biełaruski narodny ruch.

Ale ŭsio heta ni pačom! Ad wieku my spali i nas razbudzili, my znajem, što treba rabić.. A toj, chto razbudžany, chto pabačyŭ choć wodbleski sonca, toj da ciemry ŭžo nia wierniecca.

Sialanskaje świata.

(List z Čechasławaččyny)

Doŭha i ciažka zmahaŭsia čechasławacki narod za swaju Niezaležnaść. Dziesiać hadoŭ tamu nazad hetu Niezaležnaść zdabyŭ. A ŭsio toje, što Niezaležnaść heta z saboju prynies'a, pierawysiła ŭsie čakańni. Tamu nia dziwa, što pracoŭny narod hety što raz bolš cenić swaju Niezaležnaść. Cenić nia tolki słowam, ale cenić i čynam. Widać heta z tych biaz liku mnohich światkawańniaŭ, jakija tut ładziacca z pryčyny nabližajučahasia 10-ci hadowaha jubileju Niezaležnaha istnawańnia Čechasławackaj respubliki, jaki budzie až 28 kastryčnika h. h. Ale ad samaha ŭžo pačatku hetaha hodu ładziacca biazupynna jubilejnyja światkawańni pryhatawaŭčyja. Ładziać ich roznyja klasy i słai nasielnictwa paasobku i ŭsie razam.

Siahońnia ŭspomnić tut warta światkawańnie Niezaležnaści Čsł. respubliki, ładžanaje čechasławackim sialanstwam. Na heta światkawańnie 15—17 maja spałučanaje z tradycyjnaj Haspadarskaj wystaŭkaj źjechałasia ŭ Prahu z usich kancoŭ dziaržawy mnostwa čsł. sialanstwa. Manifestacyjnaje defile sabrała ŭ swaje rady 100.000 učaśnikaŭ z 130 arkiestrami. Nacyjanalnyja kaściumy mužčynskija i žanočyja čarawali swajeju krasoju. A mahutnaść manifestacyi?! Usie zhodna pryznajuć, što, jak Praha Prahaj, tak mahutnaje manifestacyi jašče nia bačyli. Kab choć trochi mieć ab jej paniaćcie, ujawić sabie treba, što sastrojenyja ŭ šyrokija i hustyja rady manifestanty jšli wulicami Prahi biazupynku čatyry hadziny.

Što manifestawali čechasławackija sialanie? Pieradusim pryšli pałažyć wuhławy kamień pad pomnik pieršaha swajho panaŭnika Premyśla Ora-č'a, jaki byŭ taksama prostym sielaninam. A paśla, pryšli pakazać usiamu świetu, što Niezaležnaść swaju šanujuć i bolš užo nikomu słužyci nia chočać i nia buduć. A heta tamu, što tolki ŭ Niezaležnaj swajej ułasnaj dziaržawie najlepš žywiecca. Treba bo miž inšym wiedać, što tolki paśla adwajawańnia sabie Niezaležnaści českija sialanie padzialili ŭsie panskija dwary. Dastali tak ziamlu, katoruju stahodździ całyja im usio abiacali aŭstryjackija apiakuny.

Woś čamu čechasławackija sialanie tak družna sławiać uhodki swaje palityčnaje Niezaležnaści. Doŭha da jaje pryhataŭlalisia, šmat złažyli dziela jaje achwiaraŭ. Ale ŭrešcie dačakalisia. Razam z Niezaležnaściaj dačakalisia i lepšaje swaje doli.

Biełaruskaje sialanstwa zmoža palepšyć swoj byt nia inšym sposabam, jak taksama tolki družnym imknieńniem da swajej Niezaležnaści.

Biełarusam pamoža tolki Biełaruś, bo jana im całkom i pa prawu naležycca!

A. Koŭzan.

Z Sojmu.

— Pasiedžańnie Sojmu adbyłosia 22.V.28 z dawoli cikawym paradkam dnia. Razhladalisia padadzienyja ŭradam na zaćwierdžańnie ŭ Sojm prajekty nowych zakonaŭ ab nałažeńni na wiosku nowych padatkaŭ. (Dziela taho, što ŭ nastupnym № „B. Kr.“ šyrej budziem abhawarywać hetu sprawu, tutaka padrabiazna razhladać hetych prajektaŭ nia budziem). Sprečki nad hetymi sprawami—prajektami tak i nia končylisia na hetym pasiedžańni, a byli pieraniesieny na nastupny dzień. Druhim punktam paradku dnia była sprawa wydačy sudom kamunistyčnaha pasła Ŭładysława Bačynskaha. Sojm bolšaściu hałasoŭ (adzinki i polskaj prawicy) pastanawiŭ pasła Bačynskaha wydać. Na hetym pasiedžańnie končyłasia.

Ale miž hetym i nastupnym pasiedžańniami Sojmu zdaryŭsia aburajučy fakt — pahwałčańnia palicyjaj niatykalnaści pasolskaj, narabiŭšy adnačasna mnoha śmiechu.

Niechta zahadaŭ tajnym palicyjantam aryštawać wydanaha pasła Ŭł. Bačynskaha, tyja-ž zamiest wydanaha Ŭł. Bačynskaha—zatrymali idučaha pa wulicy ŭkrainskaha pasła Lawona Bačynskaha. Darma pas. Lawon Bačynski tłumačyŭsia, što jon nia toj Bačynski, — špiki patrymali jaho niekalki hadzin, a ŭ hetym času Ŭł. Bačynski, jaki mieŭsia być aryštawany, — dawaj Boh nohi i... paminaj jak zwali.

Woś na druhim pasiedžańni Sojmu ŭkrainski pasoł—wice-maršałak Zahajkiewič skazaŭ ab hetym pramowu, u jakoj adznačyŭ, što kali palicyja tut, u Waršawie, sadžaje ludziej, u dadatku pasłoŭ, nia tych, ab jakich idzieć sprawa, dyk možna sabie pradstawić, što robicca na hłuchoj prawincyi, dzie palicyjant panam žyćcia i śmierci nad hramadzianami. Tam sapraŭdy winawatyja robiać, što chočuć, a niewinawatyja sadžajucca ŭ wastroh i siadziać całymi hadami.

Dalej išli sprečki ab uspomnienych prajektach padatkaŭ, jakija ŭ kancy

Sojm bolšaściu hałasoŭ adkinuŭ. Paśla hetaha pas. A. Stepowič unios prapazycyju praciŭ nakładańnia łancuhoŭ (kajdanaŭ) na ruki aryštawanych za palityku, źmiest jakoj tut padajom:

„Pry pierawodzie wiaźniaŭ palityčnych, śledčych abo karnych, ci z wastrohu ŭ wastroch, ci nawat da sudździaŭ śledčych palicyja nakładaje im kajdany, a časta nawat skoŭwaje z wiaźniami kryminalnymi. Nakładańnie kajdanaŭ tak raspaŭsiudziłasia šyroka, što nawat nia majuć wyniatku pasły, abo senatary, jak heta mieła miejsca 24 krasawika h. h. pry eskorcie senatara Rahuli ŭ Apelacyjny Sud u Wilni. Senatar Rahula byŭ skuty i hnany siaredzinaj wulicy z kryminalnym wiaźniam. Druhi wypadak: u 1923 h. nałožany byli kajdany b. pasłu Siarhieju Baranu ŭ Horadni. Treci wypadak — nałožany byli kajdany i wiali skutaha praz Wilniu na pačatku h. h. pry pierawodzie z wastrohu z Wronak u wastroh u Wilniu Dyrektara Biełaruskaj Himnazii Radasława Astroŭskaha.

Na padstawie wyšej pakazanaha ŭnioskadaŭcy ŭnosiać:

Wysoki Sojm zachoča ŭchwalić, kab Urad wydaŭ zahad zabaraniajučy nakładać kajdany wiaźniam palityčna-śledčym i karnym." (Padpisy.)

— 15.V. siol. h. pasły Bieł. Pasolskaha Klubu z inicyjatywy pasła K. Juchniewiča złažyli da p. Ministra Unutranych Spraŭ interpelacyju ŭ sprawie biaspraŭnaj rekwizycyi prywatnych pamieškańniaŭ u žycharoŭ m. Brasława praz Brasłaŭskaje Starostwa ŭ 1927 h.

Z biełaruskaha žyćcia.

Z Biełarusi pad Polščaj.

Zwalnieńnie z wastrohu siabroŭ B.Ch.D. 23.V. siol. h. zwolnieny z wastrohu za kaŭcyju siabry B.Ch.D.: Mikałaj Dwarecki, Jazep Bułyha i Anton Kraŭčonak. Wymienienyja byli zaaryštawany i pasadžany ŭ wastroh na Łukiškach u Wilni ŭ časie wybarnaj kampanii, dzie prasiadzieli ad 14.II. da 23.V. siol. h. Usim trom prypisywajuć ułady śledčyja prastupki z 102 art. K. K.

Biełaruski Instytut Hasp. i Kultury raźwiwajecca. Paśla wybaraŭ u Sojm i Senat zarhanizawalisia hurtki Bieł. Inst. Hasp. i Kult.: u m. Aśmianie, m. Murawanaja Aśmianka — Aśmianskaha paw., m. Miednikach — Wil.-Trockaha paw. i ŭ Lachawičach — Baranawickaha paw.

Wyšaŭ Nr. 10 „Chryścijanskaj Dumki". Źmiest numaru: 1) J. B. — Pazwol maci prywitaci; 2) J. M. — Katalik z nazowy; 3) D. Aniško — Čym jana žywie?! 4) Ks. Dr. J. R. — Z historyi Apolohietyki Chryścijanskaj; 5) a. B. P-ka — Čamu ja staŭsia unijatam? 6) Pierakłaŭ J. S. — Ružaniec; 7) Y. — Z hazet; 8) Z relihijna-kaścielnaha žyćcia; 9) Usiačyna; 10) Chronika; 11) Kalendaryk; 12) Paštowaja skrynka; 13) Žarty.

Kanfiskata. Pa zahadu Starasty Haradzkoha m. Wilni skanfiskawany Nr. 14 časopisi „Hołas Pracy" za cely rad artykułaŭ.

Z Radawaj Biełarusi.

Jak prawodzicca biełarusizacyja Bieł. Dziarž. Uniwersytetu. Biełarusizacyja Bieł. Dziarž. Uniwersytetu pačałasia jašče ŭ 1921 hodzie, ale nažal wialikich postupaŭ u hetym kirunku jašče pakul-što niama.

Ciapierašni stan biełarusizacyi ŭ Bieł. Dziarž. Uniwersytecie maje taki wyhlad: na pedahahičnym fakultecie pabiełarusku wykładajecca 57 prac. usich pradmietaŭ, na medyc. fakult. — 37,2 prac., na fakult. prawa i haspadarki — 32,8 prac. i na rab. fakult. — 90 prac. Na žydoŭskim addzialeńni pedahahičn. fakultetu lekcyi čytajucca pierawažna pažydoŭsku.

Treba adznačyć, što ŭ sprawie biełarusizacyi jość mamenty čysta farmalnaha charaktaru. Napryklad, na pasiedžańniach praŭleńnia Bieł. Dziarž. Uniwersytetu, dekanataŭ—pabiełarusku haworać wielmi mała, a pierawažna parasiejsku, taksama ŭ časie pierarywu bolšaść wykładčykaŭ, — što čytajuć lekcyi pabiełarusku, — hutarać parasiejsku! Zusim słušna, što takija adnosiny da biełaruskaj mowy z boku prafesarskaha personalu wyklikajuć adpawiednyja adnosiny da mowy biełaruskaj i z boku studenskaj moładzi. Nawukowyja pracaŭniki nie pawinny traktawać biełaruskaj mowy pa kazionnamu, a praŭleńnie B. D. U. pawinna źwiarnuć uwahu na wyznačeńnie na nawukowyja pasady sapraŭdnych Biełarusaŭ, bo kazionnaja rabota nia wielmi šmat zmoža zrabić dobraha dla narodu.

Iznoŭ wiasna...

Ciša, spakoj ŭ dušy zapanawali,
Byccam prašli niawierja złoha chwili.
Iznoŭ wakoł siniejučyja dali
Maim wačam prywolle, prastor adkryli.
Iznoŭ wiasna, chacia ŭwakoła bury...
Šiadžu na pryźbie, ruki adhrawaju,
Čakaju sonca, radasnaj łazury
I z lohkim sercam kryŭdy prapuskaju.
Z hary niawidny žaŭranak mnie trelić,
Ab čym, śławami nie mahu skazaci,
Dy pieśnia nowaja dušu wiasielić,
Mnie dobra tak ŭ majoj ubohaj chaci!
Choć sił žywie ledź tolki paławina,
Dy mocny ja spakojem tak žadanym,
Wiasna miž bur mnie siańnia nie [nawina,
Nia dziwić užo byćciom swaim nia- [znanym.

Michalski.

†

25.V.28. u m. Ławaryškach Wil.-Trockaha paw. pryniaŭšy Św. Sakramanty pamior JAZEP ANCEWIČ, siabra B.Ch.D. i staršynia Ławaryskaha hurtka Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury. Niachaj jamu budzie lohkaj našaja biełaruskaja ziamielka.

Wodhuki sudu nad „Hramadoj".

Demanstracyja z pryčyny prysudu nad „Hramadoj". Wiestka ab prysudzie ŭ sprawie „Hramady" zrabiła ŭ Miensku i na ŭsiej terytoryi Radawaj Biełarusi wialikaje ŭražańnie. U dzień 23.V. siol. h. na ŭradawych budynninach u znak pratestu byli wywiešany čornyja ściahi z partretami hałoŭnych zasudžanych u sprawie „Hramady". Na budyninie Hienaralnaha Praf. Sajuzu byŭ wywiešany čyrwony ściah pakryty žałobnaj krepaj. Na placoch miesta Mienska adbylisia mitynhi. Usiudy wyniesieny pratestacyjnyja rezalucyi. Jak dawiedywajemsia, Rada Narodnych Kamisaraŭ Radawaj Biełarusi maje źwiarnucca da Narodnaha Kamisaryjatu Spraŭ Zahraničnych z prośbaj adpawiednych zachadaŭ u kirunku wymieny zasudžanych wiaźniaŭ „Hramady".

Kanfidenta (syščyka) uniawińnili. Adzin z świedkaŭ u sudzie nad „Hramadoj" Francišak Hłušyn hawaryŭ ab dziejnaści abwinawačanaha Miatły.

Hłušyn byŭ zasudžany Wilenskim Akružnym Sudom zhodna 129 art. K. K. za antydziaržaŭnuju dziejnaść na 3 hady ciažkaha wastrohu.

U časie daprosu i wočnaj staŭki z kam. Kubarskim wyjšla jak šyła z miaška, što Hłušyn byŭ kanfidentam.

29.V. s. h. u Apelacyjnym Sudzie razhladałasia sprawa Hłušyna, zasudžanaha Akružnym Sudom na 3 hady ciažkaj turmy. Razhledziŭšy sprawu, Apelacyjny Sud pryznaŭ, što Hłušyn jak kanfident palicyi zmušany byŭ nia raz wystupać, dziela čaho ŭ dziejnaści jaho niama ničoha prastupnaha i prysud Akružnoha Sudu — 3 hady ciažkaj turmy — skasawaŭ. Takim čynam Hłušyn znachodzicca na swabodzie i maje pole da dalejšaj dziejnaści.

Z litoŭskaha žyćcia.

Nižej źmiaščajem cikawiejšyja fakty z litoŭskaha memorjału da Apostalskaha Nuncyjuša ŭ Waršawie.

Fakty hetyja tym dla nas cikawyja, što wyrazna charakteryzujuć palityku Arcybiskupa Jałbžykoŭskaha, jakaja datyča roŭna jak Litoŭcaŭ, tak i nas Biełarusaŭ:

„Ceły rad zahadaŭ J. E. Arcybiskupa wilenskaha Jałbžykoŭskaha, datyčačych Litwinoŭ-katalikoŭ, pieraknaŭ nas, što Arcybiskup wilenski nia jość biezstaronnim pastyram katalickim, ale pieradusim šyrycielem polskaści, abmiarkowywajučy swaje plany z wyraznaj kryŭdaj intaresaŭ Litwinoŭ-katalikoŭ, u dowad čaho pazwalajem sabie prytačyć nastupnyja fakty:

1) Z samaha pačatku abniaćcia archidyecezyi J. E. Arcybiskup wilenski ŭtwaryŭ cely aparat administracyjny z ksiandzoŭ Palakoŭ, niaprychilna ŭspasoblenych da Litwinoŭ: nia majem siańnia aniwodnaha ksiandza Litwina u kuryi mitrapalitskaj, u kapitule, ani taksama ŭ sudzie archidyecezijalnym.

2) U para hwijach miašanych Świancianskaj, Hoducisk j, Radunskaj z pakryŭdžańniem Litwinoŭ-katalikoŭ źmianiŭ da hetaha času abawiazwajučy paradak kaścielnych nabaženstwaŭ. U pieršych dźwiuch padzialiŭ nabaženstwa pa pałowie, chacia ŭ hetych parachwijach Litwiny stanowiać značnuju bolšaść, a ŭ parachwii Radunskaj zusim skasawaŭ litoŭskaje nabaženstwa, nia hledziačy na toje, što i tut Litwiny stanowiać dawoli pawažny lik.

3) J. E. Arcybiskup, unikajučy zahadaŭ na piśmie, wydaje wusnyja zahady probaščam litoŭskich parachwijaŭ, kab uwiali tam nabaženstwy polskija, nia hledziačy, što tam usiaho znachodzicca niewialikaja častka Palakoŭ, zusim dobra razumiejučych mowu litoŭskuju. Hetaha rodu wusnyja zahady atrymali probaŭčy ŭ litoŭskich parachwijach: Daŭhielskaj, Twerskaj, Kałtynianskaj, Marcinkanskaj, Ratnickaj, Alkienickaj, Dukštanskaj i h. d. Tymčasam ani ŭ adnoj parachwii na było wypadku ŭwiadzieńnia litoŭskich nabaženstwaŭ, jak napr. u parachwijach: Assoŭskaj, Butrymanskaj, Waranoŭskaj, Hermaniskaj i h. d., dzie značny lik jość Litoŭcaŭ. Nie pawialičany litoŭskija nabaženstwy nawat u Gierwiatach i Načy, dzie hetaha wymahaje lik parachwijan haworačych pa litoŭsku.

4) Dobrych probaščaŭ Litwinoŭ, katoryja sumlenna spaŭniajuć kaściełnyja abawiazki i pašyrajuć aświetu pasiarod swaich wiernych, biez pawažnych kananičnych pryčyn J. E. Arcybiskup papieranosiŭ u parachwii sławianskija. (Pierawažna ŭ biełaruskija, Pryp. Red.) Taki los spatkaŭ ks. Kuźminskaha, katory naznačany byŭ z Načy ŭ Kryp-

---

Uładysłaŭ Kazłoŭščyk.

Ab fizyčnym wychawańni ŭ Biełarusaŭ.

PRADMOWA.

Mocna pierakanany ab wažnaści i patrebie fizyčnaha wychawańnia ŭ hramadzianstwie, nie mahu ja z supakojem hladzieć na naš narodny ruch, jaki idzie pierawažna ŭ palityčnym kirunku, i ŭ hetym užo šmat papieradziŭ inšyja haliny hramadzkaha žyćcia. Majema až za šmat rožnych palityčnych partyjaŭ; jość siakaja-takaja praca ŭ halinie haspadarki, kultury i aświety; adnak, zdajecca, ničoha niama zroblenaha ŭ kirunku himnastyčna-spartowaje arhanizacyi, chacia, jak wiedama, u hetym kirunku nia jość tak trudna arhanizawacca.

Biaz hetaje-ž arhanizacyi našaje hramadzianstwa nia budzie mieć stolki fizyčnaje i duchowaje siły, kab ździejśnić swaje narodnyja i kramadzkija latuceńni. Bo ci-ž my pryhatawany na klič: „*naša wola ŭ našych rukach!*" Zdajecca, što nie. Bo i sapraŭdy, chaj budzie narod daskanalna palityčna świedamy, daskanalna zarhanizawany ŭ rožnyja palityčnyja partyi, nichto adnak nia daść jamu i biezinterasoŭna nie pamoža asiahnuć swaje narodnyja idealy. Heta jon musić sam sabie zdabyć. A ci-ž kwołaje fizyčna hramadzianstwa moža być da hetaha zdolna? Chiba, što nie. Tak jak matka nia maje paciechi z chworych swaich dziaciej, jakija nia tolki što nia jość padporaj jej, ale nawat mohuć spraŭlać jej kłopat, tak i Matka-Baćkaŭščyna nia budzie mieć karyści z kwołych fizyčna dziaciej — hramadzian.

Moža chto skaža, što Biełarusy dahetul nia mieli himnastyčna-sportawych arhanizacyjaŭ, adnak jość fizyčna zdarowy i zahartawany. Heta praŭda, što žyćciowyja abstawiny Biełarusa zahartawali, a moładź, addajučsia instyktoŭna rožnym tawaryskim ruchawym hulniam i ihram, fizyčna jość dawoli łoŭkaja; heta adnak nia značyć, što nia treba jaje daskanalić. Kali-ž našaje hramadzianstwa budzie zarhanizawana ŭ himnastyčna-sportawyja arhanizacyi i budzie świedama karyści i nieadzoŭnaj patreby fizyčnaha wychawańnia, dyk biełaruskaja moładź lohka moža zdabyć pačesnaje miesca ŭ mižnarodnym sporcie i hetym samym moža prypamnać usiamu świetu ab žyćci biełaruskaha narodu.

Pišučy ab fizyčnym wychawańni ŭ Biełarusaŭ, ja mieŭ na mecie dać karotki ahlad taho, što, jak mnie zdajecca, uplywała i ŭpływaje na fizyčnaje raźwićcio Biełarusaŭ. Materyjał tut padany jość jašče daloka nia ŭwieś, ale pry biednaści našaj literatury ŭ hetym kirunku chacia troha daść ahlad fizyčnaha wychawańnia ŭ našym narodzie.

Druhoj majej metaj było prypomnić biełaruskaj intelihiencyi ab nieadzoŭnaj patrebie arhanizawańnia hramadzianstwa ŭ himnastyčna-sportawym kirunku. Hetaha ad nas wymahaje naša Baćkaŭščyna. Biaz hetaha my nia zmožam asiahnuć našych patryjatyčnych latuceńniaŭ.

Dyk ŭzmacniaj, Biełaruś,
Siłu dzietak swaich,
Kab mahli ŭsie hrudźmi
Baranić praŭ Twaich.
Bo nichto dla Ciabie
Dobraj doli nia daść,
Tolki dzietki Twaje
Musiać sami uziać.
Dyk hartuj swaju moc,
Kab być ćwiordaj jak stal
I pracuj ŭ dzień i noč,
Jak u kuźni kawał.

I.

Histaryčny narys.

Našyja prarodzičy Sławianie mieli rožnyja zwyčai, światkawańni, relihijnyja abrady i h. p., jakija pryčynilisia da fizyčnaha i duchowaha ich raźwićcia. Jany, taksama jak i inšyja staradaŭnyja narody, swaje światkawańni i rožnyja uračystaści abchodzili hramadoju. Prahrama takich abchodaŭ, ci to na češć niaboščyka, ci na češć jakoha niebudź bažka, była z dawoli rožnym źmiestam. Tam byli śpiewy, malitwy, wadzilisia charawody i rabilisia ihryšču. U staroj biełaruskaj piśmiennaści šmat dzie ŭspaminajecca pra ihryšču, jakija adbywalisia ŭ našych prarodzičaŭ Krywičoŭ. Źmiest henych ihryščaŭ wyrazna i napeŭna trudna dahetul ustanawić. Možna tolki bolš-mienš praŭdapadobna ćwierdzić, što ŭ henyja ihryšču ŭwachodzili rožnyja sporty, tancy, hulni, ihry i charawody. Usio heta ŭwachodziła ŭ źmiest siamiejnych, relihijnych, abo inšych światkawańniaŭ pahanskich Sławianaŭ, upływajučy hetym samym karysna na fizyčnaje wychawańnie našych prarodzičaŭ. Wučonyja dahadywajucca, što ŭ źmiest światkawańnia na češć umioršaha ŭwachodziła ŭ Sławianaŭ, tak jak i ŭ druhich staradaŭnych narodaŭ, šmat rožnych pa sučasnamu haworačy sportaŭ, jak dužańnie, boks, skoki i h. p.

Usio heta ahulna nazywałasia bajawym ihryščam.

Henyja ihryšču byli moža nawat padobny da tych, jakija Homer apiawaje nad mahiłaj Patrokla.

na, ks. Michajłu z Kałtynian — u Słabodku, ks. Jakowanisa z Gierwiat — u Kluščany, ks. Pramianieckaha z Łazdun — u Zabrezia. Pryhladajučysia da hetych źmienaŭ, Litwiny-kataliki ŭbačyli, što najlepšyja ich ksiandzy, jakija wiali enerhičnuju i karysnuju pracu, naznačany ŭ horšyja parachwii nia litoŭskija, a tyja ŭsie, što mała pracujuć pasiarod swaich parachwijan, spakojna astajucca na hetych samych stanowiščach i ciešacca specyjalnymi łaskami Arcybiskupa.

5) U miašanyja parachwii J. E. Arcybiskup wilenski wyznačaje wikarych Palakoŭ, ledź razumiejučych pa litoŭsku, katoryja kalečać litoŭskuju mowu, z čaho wynikajuć śmiechi ŭ kaściele. Takich wikarych atrymali Świanciany, Haduciški, Gierwiaty. Z prybyćciem takich wikarych, u kaściele parachwijalnym zwyčajna kančajecca ład i paradak i pačynajucca kaścielnyja awantury, čaho najlepšym prykładam mohuć pasłužyć Gierwiaty. Tymčasam maładyja ksiandzy Litwiny, jak napr. ks. Budziłas, ks. Waranowič, ks. Zejdis i ks. Giečys, dobra wiedajučyja litoŭskuju i polskuju mowu, — znachodziacca ŭ parachwijach nia litoŭskich.

6) Pryčynami naznačeńnia probaščaŭ Litwinoŭ u parachwii sławianskija J.E. Arcybiskup časta, jak čuwać, uważaje damahańni administracyjnych uładaŭ świeckich. Hetaha rodu damahańniami kirawaŭsia pry wydalańni ks. prob. Šymašysa z Dukšt, ks. Michajły z Kałtynian, ks. Jakowanisa z Gierwiat, ks. Karwelisa z Alkienik. Na žal litoŭskaje hramadzianstwa nia wiedaje aniwodnaha wypadku, kab J. E. Arcybiskup chacia trocha enerhičniej sprabawaŭ stać u abaronie niawinnych ksiandzoŭ, naadwarot, u sprawie ks. Šymašysa litoŭskaje hramadzianstwa pierakanałasia, što Arcybiskup jość pa staranie administracyi świeckaj, tamu, što pierad wywazam da Niezaležnaj Litwy prob. Šymašysa, zahad pryniaćcia kaścioła dukštanskaha pierasłaŭ świancianskamu dziekanu praz palicyju.

7) Kali 5 kastryčnika 1927 hodu polskija ŭłady aryštawali 14 ksiandzoŭ Litwinoŭ i biaz nijakaj winy trymali ksiandzoŭ katalickich u wastrozie pobač z rožnaha rodu kryminalistymi, nie spraciŭlaŭsia hetamu enerhičniej ani Arcybiskup wilenski, ani taksama duchawienstwa polskaje. Naadwarot, kali z metaj usprawiedliwieńnia hetych zahadaŭ było sklikanaje specyjalnaje wieča ŭ wilenskaj sali miejskaj, za stałom prezydyjumu, pamiž inšymi, zasieŭ pradstaŭnik polskaha duchawienstwa ks. I. Olšanski".

Z studenskaha žycia.

Adozwy Abjadnańnia Biełaruskich Studenskich Arhanizacyjaŭ.

Naša redakcyja atrymała dziela nadrukawańnia ad Abjadnańnia Bieł. Stud. Arh. adozwy, jakich źmiest padajom nižej, zwaračwajučy adnačasna ŭwahu našaha hramadzianstwa, kab było łaskawym adkliknucca na klič našaha studenstwa.

Da biełaruskaha hramadzianstwa.

14 i 18 krasawika ŭ Baŭharyi trapiłasia wialikaje niaščaście — strašennaje ziemlatrasieńnie. Uzburanaja stychija ŭ nietrach ziamli wybuchła na pawierch i źniščyła šmat wiosak i miestaŭ. Zwyš 300.000 baŭharskaha nasielnictwa apynułasia pad adkrytym niebam biez žadnych srodkaŭ da žyćcia, a ŭ tym liku dziesiatki i sotni studenskaj moładzi.

Nacyjanalny Sajuz Baŭharskaha Studenstwa źwiarnuŭsia z zaklikam ab dapamozie da Abjadnańnia Biełaruskich Studenskich Arhanizacyjaŭ u Prazie Ale ABSA, jak arhanizacyja, składzienaja ŭ pierawažnaj bolšaści z emihranskaha studenstwa, pazbaŭlena inšaje zmohi dapamahčy čym niebudź swaim baŭharskim bratom, jak tolki pieradać ich zaklik usiamu biełaruskamu hramadzianstwu: *dapamažecie chto čym moža!*

(Achwiary pasyłać na adras: Tchecoslovaquie, Praha II., Wenzigowa 4 „ABSA"). *Urad ABSA.*

Da biełaruskaha hramadzianstwa.

Praca na mižnarodnym hruncie, jakaja wiadziecca biełaruskim studenstwam, arhanizawanym u „ABSA", spatykaje šmat rožnych pieraškodaŭ, z jakich adna z hałoŭnych — adsutnaść patrebnych srodkaŭ.

U žniŭni miesiacy sioletniaha hodu ŭ Paryžy adbudziecca čarhowy X źjezd Mižnarodawaje Studenskaje Kanfederacyi (C.I.E.).

Abjadnańnie Biełaruskich Studenskich Arhanizacyjaŭ, jak siabra Kanfederacyi (C.I.E.), pawinna pryniać čynny ŭdzieł u hetym źjeździe, tym bolš, što ŭ Paryžy, jak wiedama, istnuje wialiki asiarodak rasiejskaje emihracyi, jakaja ŭ swajej wahromnistaj bolšaści wiadzie rašučaje zmahańnie z usialakimi prajawami biełaruskaha samaistnaha istnawańnia.

Pierad X źjezdam CIE. musić być wydana adpawiednaja prapahacyjnaja literatura ab Biełarusi i biełaruskim studenstwie.

Pierad abliččam studenstwa usiaho świetu biełaruskaje studenstwa pawinna z usiej jaskrawaściu wyjawić imknieńnie da samastojnaha arhanizawanaha žyćcia, padaŭšy naležnyja infarmacyi ab sapraŭdnym stanie biełaruskaje studenskaje moładzi, razsiejwajučy hetym usie niepraŭdziwyja i tendencyjnyja napadki našych worahaŭ.

Nia ŭ pieršy raz užo „ABSA" źwiartajecca da biełaruskaha hramadzianstwa z zaklikam ab dapamozie i hety zaklik nia byŭ hołasam kryku na puščy. Woś-ža „ABSA" wieryć, što i na hety raz zaklik ab dapamozie, asabliwa ŭ takuju adkaznuju chwilinu, sustrenie adpawiedny posłuch i poŭnaje padtrymańnie!

(Achwiary prosim pierasyłać na adras: Ing. C. V. Lavsky pro „ABSA", PrahaII., Wenzigova 4, Čechasławacyja.)

Usie biełaruskija hazety prosim pieradrukawać. *Urad ABSA.*

Z Niezaležnaj Litwy.

Zaćwierdžańnie nowaj Litoŭskaj Kanstytucyi. Stalicaj Litwy — Wilnia. 25 V. siol. h. Prezydent Litoŭskaj Respubliki z zhody Rady Ministraŭ i dziaržaŭnaha kantralera zaćwierdziŭ akančalna nowuju Litoŭskuju Kanstytucyju. Pawodle hetaj Kanstytucyi Prezydent Respubliki wybirajecca na siem hadoŭ. U pierarywach miž kadencyjami, taksama i ŭ časie miž sesijami Prezydent maje prawa wydawać zakony, uchwalać i wykonywać biudžet, a tak-ža wykonywać dahawory mižnarodnyja. Kabinet Ministraŭ adkazny salidarna pierad Sojmam i padajecca da dymisii, kali Sojm bolšaściaj try piatych hałasoŭ wyjawić da jaho niedawier. Stalicaj Litwy pawodle nowaj Kanstytucyi jość Wilnia. Stalica henaja moža być pieraniesiena da inšaha miesta, tolki časowa na padstawie specyjalnaj ustawy. Źmiena Kanstytucyi, abo jaje papaŭnieńnie moža być prawiedziena bolšaściaj troch piatych siabroŭ Sojmu. Sojm maje być wybirany na padstawie piaciprymietnaha wybarnaha prawa. Hałasawać buduć mahčy tyja asoby, katoryja skončyli 24 hady žyćcia, wybranymi mohuć być hramadzianie pačynajučy ad 30 hadoŭ. Dla abhawarywańnia i apracoŭki prajektaŭ zakonu sklikajecca rada dziaržawy. Nowaja Kanstytucyja ŭwachodzić u žyćcio z dniom jaje abwieščańnia.

Z Polščy.

Polska-Litoŭskija pierahawory ŭ Waršawie nie dasiahnuli parazumieńnia. U praciahu niekalkich dzion adbywalisia pasiedžańni padkamisijaŭ: čyhunačnaj, haspadarčaj i paštowa-telehrafičnaj; swajej mety — parazumieńnia jany nie dasiahnuli. Delehacyja litoŭskaja wyjechała ŭ Koŭna. Dalejšyja pierahawory majuć pačacca 28 červienia, taksama ŭ Waršawie.

Z zahranicy.

Wajennyja zahraničnyja floty adwiedajuć prybałtyckija dziaržawy. Hazety pawiedamlajuć, što letam siol. h. wajennyja floty niekalkich wialikich dziaržawaŭ adwiedajuć Bałtyckija wody. Pieradusim maje prybyć wajennaja flota Anhlii. Eskadra adwiedaje: Daniju, Šwecyju, Finlandyju, Estoniju, Łatwiju, Litwu i Polšču.

Namierywajucca tak-ža prybyć wajennyja eskadry Francyi i Złučanych Dziaržawaŭ Ameryki. Radawaja telehrafičnaja ahiencyja „Tass" kaža, što cel hetaj wajenna-morskaj demanstracyi zusim zrazumieły: jość heta planowyja dośledy Bałtyckaha mora jak teatru pryšłaj wajny.

Litoŭska-Polskija pierahawory ŭ Berlinie. Na pasiedžańni miašanaj litoŭska-polskaj kamisi dla spraŭ praŭnych i miascowaha ruchu adbylisia dyskusii nad polskimi papraŭkami da litoŭskaha prajektu ab miascowym ruchu. Dyskusija ŭzhodniła niekalki punktaŭ pryšłaj umowy.

Mahčymaść Litoŭska-Polskaha Sajuzu. Londynskaja presa pawiedamlaje, što premjer Waldemaras dyplomatyčnamu karespandentu Daily Herald skazaŭ: što Litwa maje intencyju miru ŭ adnosinach da swaich susiedziaŭ i ŭ pieršuju čarhu ŭ adnosinach da Polščy, adnak nia moža wyračysia swaich prawoŭ da Wilni.

Ab padarožy Waldemarasa. Adwiedziny Litoŭskaha premjera Waldemarasa Anhlii zacikawili šyroka palityčnyja kruhi. Na zapytańnie deputata Galsworthy ab mecie adwiedzinaŭ Waldemarasa Londynu, Čemberlen adkazaŭ, što dla spakoju eŭrapejskaha jość rečaj nieabchodnaj likwidacyja litoŭska-polskaha sporu; temaj razhaworu abodwych ministraŭ byli sprawy litoŭska-polskija i ab ich najchutčejšaj likwidacyi.

PAPRAŬKI.

Praz karektarski niedahlad u № 31 „B. Kr." u staćci „Biełaruś u sučasnaj polskaj literatury" nadrukawana „Nadziuk", pawinna być „Hadziuk". U kancy staćci zamiesta: „złosna — tendencyju knižki", pawinna być: „złosna-tendencyjnuju knižku",

HRAMADZIANIE!

Prysyłajcie padpisku na „Biełaruskuju Krynicu".

Słowa „tryzna" ŭ najstaršaj stara-sławianskaj mowie (stara-baŭharskaj) aznačaje boj, baraćbu, a tolki ŭ paźniejšych sławianskich mowach pačało aznačać paminki na češć umioršaha. Heta daje prawa ćwierdzić ab bajawych ihryščach u staradaŭnych Sławianaŭ. Apрача hetaha dakazywaje pra istnawańnie bajawych ihraŭ ahulny stara-sławianski zwyčaj hetak zwanych božych sudoŭ, jakija wyjaŭlalisia ŭ pajadynku (dueli) kijami, abo miačami. U henych duelach bahi zaŭsiody dawali pieramohu niawinnamu.

Značycca, staradaŭnyja Sławianie rožnyja ihry, baraćbu, chodańnie i h. p. ličyli światoj sprawaj, jak heta było ŭ Hrekaŭ. Niama wiedama, ci Sławianie tak jak staradaŭnyja Hreki byli świedamy karyści sportu i himnastyki. Jość adnak peŭnym, što jany spatykalisia z Hrekami i im była wiedama hreckaja kultura, dyk nia jość wykłučnym, što Sławianie znali tradycyi staradaŭnych Olimpijskich ihraŭ. U Sławianaŭ była dawoli wysoka pastaŭlena kultura cieła. Dokazam hetaha jość łaźni, jakija byli raspaŭsiudžany ŭ našych prarodzičaŭ ad samaha pačatku ich pajaŭleńnia ŭ historyi, mianoŭna ad IX stahodździa. Słowa „łaźnia" pachodzić ad słowa „*ŭłažańnie*" da ciesnaje izby, napoŭnienaj paraj, ad ablitych wadoj napalenych kamieńniaŭ. Hetyja łaźni Niemcy pierańiali ad Sławianaŭ tolki ŭ XIII stahodździ. (*Piasecki, Dzieje wychowania* fizyčnego). Naahuł Sławianie byli zahartawany, lohka pieranasili hoład i choład; byli adważnymi i ŭ baju kidalisia ŭ siaredzinu niepryjacielskaha wojska, nie škadujučy žyćcia swajho. Pamima hetaha lepš lubili spakojnaje žyćcio i wiali wajnu pierawažna dziela abarony. „*Кройніка Словяновъ*" (Rukapis Pietr. Publ. bibl. F. IV. 658)., jakaja jość pierapracoŭkaj „Kroniki" Stryjkoŭskaha, katoraja była nadrukawana ŭ 1582 hodzie, razważaje ab imieni „*Sławianie*" hetak: „Вывод(д) слушны(й) и певны(й), для чагося нашъ народъ называетъ словянами: Словяне маю(т) быти вла(с)тиве, а правдиве (о чо(м)ся в многи(х) гисторико(в) выше(й) показано) звани, ведлу(г) зда(в)а мудру(х) люде(й) от славы: понева(ж) сами словяне и во(л)гарове з руско(го) прырожоно(го) языка, тое имя собѣ адноста(й)не да(ли) от славы и от свои(х) рицерски(х) дѣлносте(й)". (Ластоўскі — Гісторыя Беларускай (Крыўскай) кнігі, bał. 486).

Pawodle hetaj chroniki, Sławianie mieli dawoli słaŭnyja rycarskija tradycyi, bo jak kaža chronika, sami siabie nazwali „Sławianami" ad sławy i ad swaich rycarskich čynaŭ. I sapraŭdy, šmat ciapierašnich wučonych dakazywajuć, na asnowie dośledaŭ mowy i zabytkaŭ, što Sławianie mieli tradycyi — dawoli wajaŭničaha charaktaru, nia tak, jak naprykład ab ich uspaminajuć niekataryja hreckija dakumanty. Apрача hetaha, usie zhadžajucca z tym, što Sławianie wielmi lubili muzyku i tancy.

Usio, wyšej apisanaje, paćwiardžaje praŭdapadobnaść našaha skazu, što rožnyja stara-sławianskija pahanskija światkawańni i abchody wyjaŭlalisia ŭ rožnych bajawych rycarskich ihryščach, tancach, charawodach, hulniach, ihrach i rožnych sportach. Usio heta ŭpływała karysna na fizyčnaje raźwićcio našych prarodzičaŭ i zamianiała im ciapierašniuju našu himnastyku i sporty.

Datyčna wychawańnia moładzi ŭ Sławianaŭ, dyk moža nam pasłužyć toje, što kaža pra heta L. Rydel (*Dzieje Polski*) haworačy ab pastryžynach, mianoŭna:

U dziacinstwie chłapčanio nia było stryžanaje, i doŭhawałosaje hadawałasia pry boku matki ŭ tawarystwie žančyn, a kali ŭžo minuła jamu siem hadoŭ, tady ŭračysta padstryhali jamu wałasy i z hetaha času chłapiec pierachodziŭ u baćkaŭskija ruki, hartujučysia da mužčynskich prac, da abchodžańnia z aružžam i da palawańnia. Hety-ža samy aŭtar kaža ab Sławianach hetak: „Byŭ heta narod łahodny, dabradušny i wielmi haścinny, dziŭna wytrywały na trudy i niawyhady, nad usio kachajučy swabodu".

Najdaŭniejšyja ŭspaminy ab Sławianach jość z VI stahodździa pa Nar. Chr., mianoŭna: hreckija piśmienniki Prokopijanus i Jordanes uspaminajuć ab „*bieskaniečna*" wialikim narodzie Sławianach, zasialajučych addaŭna wialikija abšary ziamli za Dunajem.

U historyi ab Sławianach možna znajści uspaminy ab tym, što Sławianie daskanalna ŭmieli chawacca pad wadoj; pry hetym dychali praz wydaŭblenuju traścinu, trymajučy zubami adzin kaniec jaje ŭ wadzie, druhi nad wadoj. Heta dakazywaje, što Sławianie čulisia swabodna na wadzie, dziela čaho, razumiejecca, musili ŭmieć pławać.

Usio, što skazana naahuł pra Sławianaŭ, treba pieradusim adniaści da Biełarusaŭ, jakija jość najčyściejšym sławianskim plemiem. Biełarusy, žywučy miž zachodnimi i ŭschodnimi Sławianami, nie pryniali ŭ swaju dušu i kroŭ stolki čužych upływaŭ, jak heta majuć inšyja Sławianie. Krywičy, jakija hałoŭna ŭwajšli ŭ skład Biełaruskaha narodu, byli pieršymi z uschodnich Sławianaŭ, jakija pačali arhanizawacca, twaryć hramadzkaść.

(D. b.)

DA NAS PIŠUĆ.

WYŚCIERAHAJCIESIA DZIAŬČATY WYRADKAŬ!

Pierabrodzkaja hm., Brasłaŭskaha paw. Wiedama, kožny wyradak-renehat nie adrazu stanowicca takim, a pakrysie da hetaha dachodzić. Špiarša taki kandydat na wyradka - renehata zatruwaje ŭ sabie wieru ŭ Boha, tracić pačućcio ludzkaści, zabiwaje swajo sumleńnie, usio topča, što tolki jość świataściaj i cennaściaj duchowaj i jdzie za źwiarynym ehoistyčnym instynktam. Tady taki čaławiek - wyradak hatoŭ na ŭsialakija źwierskija pastupki.

U našaj hminie taki wyradak - renehat šlachciuk B. H. abiacajučy žanicca z biednaj dziaŭčynaj H. M. zbałamuciŭ jaje, wynikam čaho zbałamučanaja dziaŭčyna zaražanaja pohladami swajho „pryjaciela naračonaha" zastreliłasia. Dyk niachaj hety sumny fakt budzie praściarohaj našym dziaŭčatkam.

P u e r.

ŠUKAJMA ZHODY.

w. **Chilmonaŭcy, Waŭkawyskaha paw.** U našaj wioscy i wakoličnych panuje niejkaje dziŭnaje źjawišča niazhody miž sialanami, jakaja wypływaja z nierazumnaha padzieŭu miž saboj sialan na niejkija klasy. Dziŭnym niejak wyhladaje, što sielanin, jaki maje 10 dziesiacin ziamli, čurajecca sialan, jakija majuć pa 3 dziesiaciny; abo kali jakoha sialanie wybiaruć za sołtysa, to jon užo na swaich wyparščykaŭ hladzić niejak zhary i ŭwažaje siabie lepšym ad usich. Z druhoha boku sialanie 3 ch dziesiacinniki nia lubiać sialan, jakija majuć krychu bolš ziamli, abo na tolki što wybranaha praz ich sołtysa pačynajuć narakać. Hetaki stan rečaŭ wielmi niezdarowy ŭ našym wiaskowym žyćci i treba jaho napraŭlać, treba šukać zhody, bo hetaki stan rečaŭ jość zhubnym dla nas sialan. Toj, chto sieje miž nami takuju niazhodu, peŭnież, widzić u hetym swaju karyść, my adnak nie pazwolim, kab dla niejkich tam warožych dla nas sialan teoryjaŭ dy słužyła našaja sialanskaje žyćcio praktykaj.

Kab być nam mocnymi, treba zhody miž nami sialanami, dziela hetaha treba čytać swaje biełaruskija sialanskija hazety, prykładam „Bieł. Krynicu," jakaja nie razciarušwaje našych biełaruskich sił, dzielačy nas na klasy, a skiroŭwaje na zdarowuju pucinu zhody; škoda tolki, što „Bieł. Krynica" drukujecca łacinkaj, treba — kab drukawałasia i hraždankaj.

C h i l m o n a w i e c.

KAB PAPRAWIĆ BYT I KAB PAMAHČY NIAŠČASNYM—PATREBNA ARHANIZACYJA.

Druja, Brasłaŭskaha paw. U nas 9.V. sioł. h. bura, jakaja praniasłasia nad našaj staronkaj, pryčyniła nia mała škody našamu sialanstwu. Henyja niaščasnyja paciarpieŭšyja ciapier wielmi patrabujuć pomačy ŭ adbudowie, bo bura źniščyła budynki; samiž jany hetaha ŭsiaho nie padolejuć, kab adbudawać nieabchodnyja dla siabe budynki, tut treba, kab pryjšło im z dapamohaj hramadzianstwa i ŭrad. Kab pačać takuju rabotu dapamohi niaščasnym, patrebna jość arhanizacyja na miajscoch, jakaja-b hetaj sprawaj zaniałasia. Treba arhanizawać kamitet pomačy paciarpieŭšym ad bury; taki kamitet zaapiekawaŭsia-b budynkami i jak praŭnaja adzinka źwiarnuŭsia-b da ŭradawych ustanowaŭ z prośbaj ab dapamohu. Braty sialanie! Arhanizujciesia ŭ swaje biełaruskija kulturna — haspadarskija arhanizacyi, dzie zrazumiejem i prywykniem da pracy arhanizacyjnaj, bo tolki praz arhanizacyju možam palepšyć swoj byt i naprawić usie biedy.

W i a s k o w i e c.

USPAMINY.

Żodziški, Wialejskaha paw. Prydzi toj čas darahi nam, katory napaŭniaŭ našy dušy wialikaj radaściaj,—ty ja hady, u katorych była čutna ŭ našym kaściele našа rodnaja biełaruskaja mowa, byli hamorany słaŭnym ksiandzom W. Hadleŭskim kazańni u rodnaj mowie, katoraha my ciapier nazywajem mučanikam, bo ŭžo pakutuje ŭ wastrozie druhi hod.

Hetaž byŭ praŭdziwy sieŭbit, katory dobra wiedaŭ hrunt i pasieiŭ na im zdarowaje ziernie. Ciešylisia my i naš sieŭbit, što jaho praca nadarma nie pašła. Ale što-ž, na świecie panuje zajzdraść. Uziali ad nas siejbita praŭdy Chrystusowaj i pasadzili ŭ wastroh, a prysłali da nas ks. Dronića, katory — zamiest pšanicy—sieić asot i topčyć zbažynku, kažučy što heta niadobraja, a chwalić tuju, katoraja tut nie ŭzrastaje, a tolki kažaniejeć, adnym słowam choćyć wykaranić dobraje, a zasieić toje, što nie padchodzić da hruntu. Ale naprasny jaho staranni! Užo ŭmacawałasia ruń, puściła šyroka kareńnie, zrabiła mocnuju padsadu; choć i siakuć wiarchi, — wyrastajuć atožyłki, bo heta takaja zbažynka, što kali jae bolš niščyć, to jana tady huściej rodzić.

Ć w i o r d y k a m i e ń.

Z kraju.

Bury i pažary. Sioletniaja wiasna pryniasła z saboj mnoha niaščaściaŭ sialanstwu Zachodniaj Biełarusi. Špiarša pašło z dymam šmat sielanskaha dabytku i budynkaŭ, a ciapier bury łomiać sialanskija budyniny, niščać pasiewy i wywaračywajuć fruktowyja drewy. Pašla pažaru sielanin, jak kažuć, choć maje za što ruki začapić, bo ŭsie budynki ciapier zastrachawany i za spalenyja atrymliwajecca strachoŭka, a pašla „adwiedzinaŭ" sialanskich sialibaŭ buramі — to prosta i niawiedama, adkul i jak sielaninu pačać naprawić biadu. U hetych sprawach abawiazkam moralnym kožnaha z miascowych samaŭradaŭ jość zaniacca arhanizawańniem hminnaha kamitetu pomačy paciarpieŭšym ad buraŭ. Treba tak-ža, kab našyja samaŭrady parupilisia zarhanizawać takija-ž kamitety pawiatowyja. Urešcie treba, kab ab hetaj sprawie parupilisia našyja pasły.

Bura na polska - sawieckaj hranicy. U kancy minułaha miesiaca na pahraničču polska-sawieckim ŭ rajonie Swierynawa praniasłasia wialikaja bura, jakaja źniščyła 120 haspadarskich budynkaŭ. Takaja-ž bura praniasłasia z doždžam u miascowaściach Krasnaha, Rakawa i Mielkawič, taksama robiačy wialikija škody. Šmat damoŭ zusim źniščany, drewy pawywaračywanyja. U niekatorych miascoch uźnikli pažary. Takiž urahan praniośsia i na Biełarusi Sawieckaj u miascowaściach Kajdanawa; źniščana niekalki damoŭ i fabryk. Nad Mienskam praniasłasia hradawaja bura z doždžam, u wyniku jakoha ŭ mieście byŭ pierarwany ruch na paŭhadziny.

Usiačyna.

Padaroža hien. Nobile da paŭnočnaha polusa. Hien. Nobile, niekalki tydniaŭ nazad, adprawiŭsia na samalocie „Italija" da paŭnočnaha polusa. Chodziać čutki, što z hien. Nobile zdaryłasia katastrofa. Samalot „Italija" nia tolki moh lacieć u pawietry, ale taksama moh płyści pa wadzie. Samalot hety taksama mieŭ pry sabie 3 radjo-stancyi nadaŭčyje.

Usie bałtyckija dziaržawy zacikaŭleny ŭ hetym locie i wiaduć enerhičnyja šukańni samalotu „Italii".

Sabaka-ratаŭnik. Sabaka adnaho žychara, jaki žyŭ kała Zacu ŭ Čechii, adnaho razu staŭ unočy mocna brachać i hetym zbudziŭ swaich haspadaroŭ. Apošnija pašli tudy, adkul čułasia brachańnie sabaki i našli na šynach žalezny walec, jaki skaciŭsia z ciahnika, jaki wioz takija walcy z Prahi. Za niejki čas mieŭsia nadyjści ciahnik. Haspadary nie mahli kranuć ciažkaha walcu, pabiehli na spatkanie ciahnika, jaki nadjažđaŭ i spynili. Abslužie ciahnika ŭdałosia adsunuć walec z žaleznaha šlachu. Tak wyratawaŭ sabaka brachańniem ciahnik ad katastrofy.

Praŭnyja parady.

Jachimu Plisku: Rada Hminnaja kiruje hminnaj haspadarkaj, a hetym samym da jaje prawoŭ naležyć i pastrojka daroh na terytoryi hminy, wyklučajučy darohi: kazionnyja, wajawodzkija i pawiatowyja. Dziela taho, kab hetaja daraznaja praca prawodziłasia-b dobra i sprawiadliwa, treba — kab Rada Hminnaja wybrała darožnuju kamisiju, u jakuju mohuć uwachodzić i tyja sialanie, jakija i nie naležać da Rady Hminnaj; tаkim čynam hetaja rabota moža prawodzicca lepiej i sprawiadliwiej. Treba pry wybarach zaŭsiody pamiatać ab tym, što wybirać treba swaich ludziej i česnych.

C. Karalonku: U sprawie pryčynienych stratаŭ buraj treba stwaryć kamisiju ŭ takim składzie: wojt hminy, pradstaŭnik samaŭradu — siabra Rady Hminnaj, kamandant pastarunku palicyi i jakich jašče dwuch siabroŭ. Henaja kamisija niachaj acenić straty, spisywajučy pratakol acenki dla kožnaha haspadara. Kali wialikija straty, dyk dobra było-b zarhanizawać u hminie kamitet pomačy paciarpieŭšym ad bury i taki kamitet źwierniecca da ŭradu wajawodzkaha z prośbaj ab dapamozie niaščasnym, a kali nia znojdziecca takich achwiarna-dobrych ludziej i nia stworycca kamitet pomačy paciarpieŭšym, to trebа, kab hetym zaniałasia Hminnaja Rada.

Macieju Matalonku: Budynkaŭ anijakich i nikoli samawolna raźbirać nia možna. Zamianiacca ziamloj pa dabrawolnaj zhodzie abiedźwuch staron možna zaŭsiody, ale ab hetym treba rabić akty zamieny ŭ natarusa, a dziela taho, što haspadar henaj haspadarki zahinuŭ, dyk treba nad jej praz Akružny Sud wyznačyć apieku (kuratelu) i tady z hetym apiakunom možacie pačać dahawory.

Naša pošta.

Ć w i a t k u — atrymali, treba Wam pastaracca atkryć hurtok Bieł. Inst. H. i Kult. M. Mabalonak — parad udzielim.

P u e r u — atrymali, pastarajemsia wykarystać, pišycie bolš cikawiejšyja.

M a r c i n k i e w i č u ŭ Łatwii — hazetu Wam pasyłajem.

C. K a r a l o n k u — atrymali — skarystali,parad udzielim.

J. B u ć k u — Z žonkaj Wy možacie sabie swarycca ŭ swajej chacie i to heta brydka; ale ŭ ahulny biełaruski dom hetaj swarki ŭwodzić nia možna, dziela hetaha i nie źmiaščajem wašych karespandencyjaŭ; pišycie bolš cikawiejšyja, hramadzkaha značeńnia.

K o s t u s i u D y r y n d a — atrymali, pišycie bolš.

J a c h i m u P l i s k u — dajom adkaz Wam u praŭnych paradach.

J a n u U r b a n o w i č u — „B. Krynica" hraždankaj nia drukujecca pakul-što

L. C y d z i k u — pišycie da nas karespandencyi i hetym samym budziecie našym supracoŭnikam, tolki treba pisać praŭdu.

K a z a k u — hazetu pasyłajem, pryšlicie wyrazny swoj adras, jakaja pošta.

S k a ž y s n k a m u W i n c u k u — hazetu pasyłajem.

A m e r y k a — Altamont N. I. La Saletle Seminary 26 zł. 31 hr. atrymali, dziakujem.

A t r y m a l i ad: Barčeŭskaha Kaz. i Nieminionka pa 5 zł.; Uradu Wajaw. u Biełymstoku 3 zł. i Urbanowiča 1 zł.

Kutok śmiechu.

Jon adrazu heta padumaŭ.

Adzin sielanin spatykaje na ciomnym haścincy swajho susieda, jaki niasie lichtar.

— Kudy jdzieš?

— Da zaručnicy!

— Dyk na što-ž tabie lichtar? Ja da swajej chadziŭ biez lichtara.

— Nu, ja heta adrazu padumaŭ, jak tolki ŭhledziŭ twaju žonku.

Praktyčny Kaziuk.

M a c i: — Kaziuk! ci ty ŭžo nawučyŭsia Historyi Polščy?

K a z i u k: — Jašče, mamka, nie, dy nawošta jaje wučyć, kali jana ciapier kožny dzień mianiajecca!

Ad Dyrekcyi Wilenskaje Bieł. Himnazii.

Ab umowach pryjma wučniaŭ na nowy 1928-29 šk. hod.

Zhodna z rasparadžeńniem Kuratara Wilenskaha Školnaha Wokruhu ad 10 traŭnia, ustupnyja ekzameny ŭ I, II, III, IV, V, VI i VII klasy adbywajucca **wykłučna wiasnoju**. Dla pastupleńnia ŭ Wilenskuju Biełaruskuju Himnaziju wyznačany termin ekzaminu: 21, 22 i 23 červienia ŭwa ŭsie klasy (II—VII), 27—28 červienia ŭ I-ju klasu. U wosieni da ŭstupnych ekzamenaŭ wučni dapuskajucca tolki z dazwołu Kuratoryjumu, pa pradstaŭleńniu Dyrekcyi Himnazii. Na buduču školny hod wakansii majucca ŭwa ŭsich klasach. Pryjmajucca chłopcy i dziaŭčaty.

U Z R O S T: U I-ju klasu ad $9^1/_2$ da 12 hadoŭ, II-ju klasu ad $10^1/_2$ da 13 hadoŭ, u III-ju klasu ad $11^1/_2$ da 14 hadoŭ, u IV-ju klasu ad $12^1/_2$ da 15 hadoŭ i t. d., ličačy na dzień 1-ha lipnia 1928 h.

D A K U M A N T Y: 1) Zajawa ab pryjmie, 2) metryka, 3) paświedčańnie doktara ab paŭtornym pryšćepie wospy i 4) paświedčańnie ab papiarednіaj adukacyi. Zajawy i dakumanty treba prysyłać zahadzia da ekzamenaŭ nie paźniej 10 červienia, u pieršuju klasu — 25 červienia.

P R A H R A M Y možna wypisywać na pošcie z kancelaryi Himnazii (Wilnia, Wostrabramskaja wulica dom Nr. 9), dałučajučy na pierasyłku paštowuju marku ŭ 25 hrošaj.

Jak pakazali minułyja hady, niekatoryja wučni źjaŭlajucca na ekzamien nia wiedajučy dobra prahramy pradmietaŭ, z jakich treba trymać ekzameny. Dziela hetaha zwaročwajecca ŭwaha, što pastupajučyja ŭ jakuju-koleču klasu z polskich pačatkawych ci siarednich škołaŭ pawinny **abawiazkawa** trymać ekzamien pa adpawiednym prahramam z **biełaruskaje mowy** (čytańnie, pisańnie, hramatyka, wieršy, teoryja i historyja literatury) i **historyi Biełarusi** za kurs II i III kl.

Pastupajučym **z chatniaju** padhatoŭku prapanujecca adnosna prahramaŭ i padručnikaŭ zwaročwacca ŭ kancelaryju himnazii dla padrabiaznaha wytłumačeńnia, pa jakomu kursu i z jakich pradmietaŭ treba trymać ekzameny.

P A D R U Č N I K I možna wypisywać z nastupnych biełaruskich kniharniaŭ u Wilni:

1) Biełaruskaja Kniharnia (Wilnia, Wostrabramskaja 1).
2) Bieł. Kniharnia St. Stankiewiča (Wilnia, Wostrabramskaja 2).
3) Biełaruskaja Kniharnia T-wa „Pahonia" (Wilnia, Zawalnaja 7).

PŁATA ZA NAWUKU maje być ustanoŭlena Kuratoryjumam. Ab hetym budzie swajačasna abwieščana.

U INTERNACIE (tolki dla chłapcoŭ) pradbačycca ad 20 da 30 wakansijaŭ wykłučna dla wučniaŭ małodšych klasaŭ, z płataju za ŭtrymańnie ad 50 da 60 zł. u miesiac.

D y r e k t a r S. Paŭłowič.

24.V.1928. Wilnia, Wostrabramskaja 9.

Redaktar Jan Paźniak. Bieł. Druk. im Fr. Skaryny. Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič.